

Nr 8.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner med förslag till viss ändring av § 12 regeringsformen.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna, nr 126 i första kammaren av herr *Fahlander m. fl.* och nr 148 i andra kammaren av fröken *Elmén m. fl.* hemställes, »att riksdagen måtte besluta att som vilande grundlagsändring antaga sådan ändring av § 12 regeringsformen, att efter dess första moment införes ett tillägg ungefär så lydande: 'Under förbehåll av riksdagens samtycke äger Konungen ingå ävenledes sådan överenskommelse med främmande makter, som innebär ömsesidiga begränsningar av hittills gällande suveränitetsrättigheter, såvida detta erfordras för att upprätta överstatliga organ, vilka ha till uppgift att skapa och vidmakthålla fred, rättvisa och säkerhet'».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

I de nya, efter andra världskriget antagna franska, italienska och västtyska författningarna ha, såsom motionärerna framhålla, införts vissa i huvudsak likartade förklaringar om att vederbörande stat samtycker till sådana begränsningar av sin suveränitet, som äro nödvändiga för att skapa en fredlig internationell ordning. Till skillnad från åtskilliga andra länders författningar sakna de svenska grundlagarna dylika uttalanden rörande målsättningen för statens verksamhet på olika områden. Genom att foga en deklaration av berörda innehåll till regeringsformen skulle därför ett helt främmande element komma att införas i våra grundlagar. Något praktiskt behov av en sådan deklaration synes icke heller föreligga, då vårt lands politik och hållning till hittillsvarande internationella organisationer icke böra kunna giva anledning till tvivelsmål rörande Sveriges vilja att på alla sätt främja en utveckling syftande till internationell fred och säkerhet.

Förevarande motioner synas emellertid också ha ett vidare syfte, nämligen att genom tillägg till § 12 regeringsformen öppna möjlighet att i visst framtida läge åstadkomma en revision av våra konstitutionella förhållanden utan formell grundlagsändring. Utskottet vill i anledning härav till en början erinra om att varken § 12 regeringsformen eller andra grundlagsbud utgjort hinder för Sveriges anslutning till Förenta Nationerna. Skulle likväl i framtiden en överstatlig organisation av annan och fastare karaktär komma till stånd och skulle härvid, såsom motionärerna förutsatt, en mera genomgripande omgestaltning av våra författningsförhållanden påkallas, bör denna äga rum i den ordning grundlagen föreskriver för författningsändring och icke

genom en överenskommelse, ingången med stöd av en sådan fullmakt, som motionärerna önska införd i regeringsformen § 12. Under hänvisning till det anförda får utskottet, som förutsätter att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fästad på ifrågavarande spörsmål, hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1950.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson*, Karl August Johanson*, Elmgren, Herlitz, Björek. Lindén*, Gustav Emil Andersson* och Damström; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, von Friesen*, Fast, Pettersson i Norregård, Norén*, Swedberg*, Spångberg, Olsson i Mora, Håstad och fru Wallin.

*) Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Håstad*, som ansett att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»I de nya — — — — fred och säkerhet.

Motionärernas yrkande innebär vidare att varje svenskt beslut om överlåtelse av suveränitet på överstatliga organ skall kunna fattas i samma ordning som enligt RF § 12 gäller i fråga om överenskommelse med främmande makt, d. v. s. genom ett enkelt godkännande från riksdagens sida. Utskottet kan icke vara berett att förorda denna beslutsform. I den mån en suveränitetsöverlåtelse till förmån för överstatliga organ skulle innefatta något som strede mot rikets grundlagar ha konung och riksdag att tillse att ifrågavarande beslut tillkommer i grundlagsenlig ordning, d. v. s. genom ändring av hithörande författningsstadganden. Med hänsyn till möjligheten att snabbt upplösa andra kammaren behöva grundlagsändringar om så krävs icke medföra någon längre tidsutdräkt, helst sedan urtimabegreppet genom 1949 års grundlagsändringar försvunnit ur svensk statsrätt och en efter nyval till andra kammaren omedelbart sammanträdande riksdag definitivt kan antaga vilande förslag till grundlagsändringar. Emellertid kan utskottet icke för-

bise att fall kunna tänkas uppstå, då yttre omständigheter — särskilt sådana, på vilka Sverige inte kan utöva inverkan — göra det önskligt eller rent av nödvändigt att ett beslut om suveränitetsöverlåtelse, även om denna skulle göra intrång på svenska grundlagsbud, träffas i annan ordning än som föreskrives för grundlagsändringar. Utskottet vill erinra om att 1815 års riksakt, som reglerade den svensk-norska unionen, godkändes av rikens ständer genom ett enda beslut, likaså Sveriges anslutning 1946 till Förenta Nationerna, trots att de förpliktelser som Sverige därigenom åtog sig kolliderade eller kunna kollidera med grundlagsstadganden. Utskottet hänvisar också till att folkrättens förhållande till statsrätten sedan länge varit svävande. Enligt utskottets mening skulle det likväl stå i strid mot den svenska författningens grundläggande principer att stadga ett sådant förfarande vid suveränitetsöverlåtelser, att alla dylika, oavsett om de bröte mot grundlagsbud eller icke och oberoende av om tvingande yttre skäl föreläge eller ej, skulle kunna beslutas på samma okvalificerade och enkla sätt som då en vanlig överenskommelse med främmande makt skall godkännas av riksdagen. Under hänvisning till det anförda får utskottet, som förutsätter att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fäst på förevarande spörsmål, hemställa, att förenämnda motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.»
